

Komisija za pokojninske in invalidske zadeve

Ljubljana, 25. 1. 2024

**Zapisnik 3. redne seje Komisije za pokojninske in invalidske zadeve, četrtek,
25.1.2024 na ZDUS, ob 10.00 na ZDUS**

Prisotni člani: Ivan Robnik, Slavica Mirt, Nežka Ivanetič, Dušan Klobasa.

Prisotni drugi vabljeni: Zdenka Jan, predsednica ZDUS (od 5. točke), Stanko Kranvogel, podpredsednik ZDUS (od 5. točke).

Predsednica komisije pozdravi prisotne, ugotovi sklepčnost in predstvi dnevni red.

Ad 1 Ugotovitev sklepčnosti in potrditev dnevnega reda

Sklep št. 1: Ugotovi se sklepčnost in potrdi predlagan dnevni red:

1. Ugotovitev sklepčnosti in potrditev dnevnega reda
2. Pregled realizacije sklepov in potrditev zapisnika 2. redne seje
3. Poročilo o delu komisije za leto 2023
4. Program dela komisije za leto 2024
5. Letni dodatek po ZPIZ-2
6. Razno

Ad 2 Pregled realizacije sklepov in potrditev zapisnika 2. redne seje

Predsednica komisije pove, da so bili sklepi realizirani, na sam zapisnik pa ni bilo pripomb.

Sklep št. 2: Soglasno je potrjen zapisnik 2. redne seje.

Ad 3 Poročilo o delu komisije za leto 2023

Predsednica komisije predstavi poročilo o delu komisije v preteklem letu in pove, da je v poročilu zajeto tudi delo v letu 2022.

Komisija v letu 2023:

- ugotavlja in izpostavlja problematiko s področja gmotnega položaja upokojencev,

- spremlja sistemske zakone in strategije, ki zadevajo gmotni položaj upokojencev
- pripravlja pripombe na sistemske zakone in strategije ter njihove spremembe in dopolnitve,
- pripravlja stališča in ukrepe za izboljšanje gmotnega položaja upokojencev

Zaradi visoke inflacije, ki se je pričela v letu 2022, se dvigovala iz meseca v mesec in se nadaljevala v letu 2023, je komisija največ aktivnosti posvetila predlaganim ukrepom, ki bi izboljšali gmotni položaj upokojencev in delovnih invalidom

Povprečna inflacija v letu 2022 je bila 8,8%. Kot enkratno pomoč smo upokojenci dobili le 4,5% dodatek na pokojnine izplačane v novembru in decembru 2022. Stroški prehrane, pa so se povečali za eno petino. Redna valorizacija pokojnin po 105 in 106 čl ZPIZ-2 v letu 2013, ki velja od 1.1.2013 je bila 5,2%, torej globoko pod nivojem inflacije.

Zaradi visoke inflacije, ki se je pričela v letu 2022, se dvigovala iz meseca v mesec in se nadaljevala v letu 2023. je Komisija za pokojninske in invalidske zadeve, sprejela sklep, da se na pristojne organe pošlje predlog, da se naj pokojnine poleg redne uskladitve po 105. in 106. čl ZPIZ-2, še izredno uskladijo. S to aktivnostjo smo nadaljevali preko celega leta.

Po ZPIZ-2 je usklajevanje pokojnin namenjeno ohranjanju njihove vrednosti v času izplačevanja. Izvede se 1 x letno na podlagi rasti 60% povprečne letne brutto plače in 40% povprečne rasti cen življenjskih potrebščin v RS. ZPIZ-2 je nastal v letu 2012, v času velike gospodarske krize in v času deflacije, zakonodajalec enostavno ni predvidel situacije kot je nastala v letu 2022, ko je bila letna končna inflacija v višini 10,3 %, povprečna letna pa v višini 8,8 %. Hkrati pa v času inflacije plače naraščajo počasneje od inflacije, in zato je tako nizek izračun dviga pokojnin za leto 2023 le v višini 5,2%. V izračunu se od letne inflacije upošteva le 40 % in 60 % od dviga bruto plač. Torej ta formula izračuna dviga pokojnin v sedanjih razmerah ne deluje ustrezno in še manj pravično do upokojencev in upokojenk.

ZDUS je v začetku februarja leta 2023 zahtevala, da se poleg redne uskladitve, izredno uskladijo pokojnine in invalidska nadomestila za 2,5 % (takrat še niso bili znani dokončni podatki v višini inflacije). Poslala je tudi dopis na svet ZPIZ-a, da le ta v okviru svoje pristojnosti ugotovi, ali so podani pogoji za izredno povečanje pokojnin in ga pošlje v soglasje vladi.

Sklep Sveta ZPIZ z dne 27. 2. 2023 določa, da so podani pogoji za izredno uskladitev vseh pokojnin od 1. 4. 2023 dalje za 3,5 % + 1 % za upokojene do vključno leta 2011. Svet ZPIZ-a je navedeni sklep poslal vladi v soglasje.

Vlada je na seji 25. 5. 2023 odločila, da ne da soglasja k predlogu Sveta ZPIZ z dne 27. 2. 2023 za izredno uskladitev pokojnin in je podala svoj predlog ukrepov, ki določa le 1,8 % dodatka k pokojnini za dva meseca - november in december 2023, pri čemer pa ne gre za izredno uskladitev. Upokojenci smo koncem leta 2023 prejeli tudi zimsko letni dodatek v višini 40% izplačanega letnega dodatka. Vlada je tudi sprejela sklep, da se pokojnine s 1.1.2024 začasno valorizirajo za 8,2%, dokončna valorizacija pokojnin pa se opravi v mesecu februarju 2024, ko bodo znani vsi podatki, ki vplivajo na valorizacijo.

V programu dela je komisija tudi predlagala dvig zagotovljene pokojnine za 40 let pokojninske dobe brez dokupa, kar se je realiziralo.

Komisija je obravnavala je tudi zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju proračuna RS za leti 2023, 2024.

Obravnavali smo tudi predlog sindikalnih predstavnikov, da redna uskladitev za leto 2021 ni bila izvedena skladno s sistemskim zakonom, saj naj bi bil porast povprečnih plač v letu 2020 višji, kot je bil upoštevan. Ta porast, kot je znano, je bila deloma posledica izplačila številnih dodatkov, še zlasti zdravstvenim delavcem in nekaterim drugih kategorijam v zvezi s pandemijo. Zahtevali smo tudi, da se tudi ta krivica odpravi in čimprej izplača preizkusno povečanje za 1%. saj razmerje med povprečno pokojnino in povprečno plačo v zadnjih desetletjih, posebno v zadnjem desetletju, močno pada.

Komisija je obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah ZPIZ-2 za izračun pokojninske osnove delovnim invalidom, ki so delali skrajšani delovni čas. V izogib prikrajšanosti delovnih invalidov se po novem ob upokojitvi določi ne bodo več upoštevala nadomestila, ki so ga prejeli od ZPIZ temveč se bo prejeta sorazmerna plača preračunala na polni delovni čas. Obravnavala je tudi vpeljavo instituta zagotovljena vdovska pokojnina. Seje pristojno komisijo Državnega sveta se je udeležila tudi predsednica komisije Nežka Ivanetič, kot zastopnica ZDUS in podprla oba predloga spremembe z veljavnostjo s.1.1.2024. Predlagala je tudi, da naj bi obe spremembi veljali za dosedanje in nove invalide, ki se bodo upokojili, kot tudi institut zagotovljene vdovske pokojnine, naj bi veljal za dosedanje in bodoče vdovske upokojence.

Komisije se je tudi seznanila s poročilom o raziskavi o socialno ekonomskim položajem upokojencev, delovnih invalidov in starejšega prebivalstva.

Obravnavala je tudi predlog sindikata upokojencev, da se v letu 2023 namesto letnega dodatka, upokojencem izplača 13. pokojnina. Božičnica ali 13. pokojnina v višini povprečne s starostne pokojnine se izplača v mesecu decembru 2024.

Izplačilo letnega dodatka za upokojence v dveh višinah kot to določa 95. člen sistemskega zakona ZPIZ-2 v letu 2024, čeprav je vlada že odločila, da se letni dodatek izplača v mesecu juniju 2024 v petih različnih razredih.

Predlog komisije je bi tudi da se do sedanjim upokojencem, ob vsakem dvigu odmernega odstotka za nove upokojence, ustrezno zviša tudi pokojnina, na način, da se zagotovi sorazmernost realne vrednosti starih in novih pokojnin glede na pokojninsko dobo in višino vplačila prispevkov.

V septembru 2023 je komisiji mandat prenehal, 2.10.2023 je bila sklicana 1. konstitutivna seja Komisije za pokojninske in invalidske zadeve. Od takrat dalje komisija deluje v novem sestavu, in smo v glavnem obravnavali Izhodišča za pokojninsko reformo, katero nam je predstavil sekretar MDDSZ g. Igor Feketija in se je razvila debata.

Nežka Ivanetič pove, da z uskladitvijo ne moremo biti zadovoljni, kajti inflacija je zelo visoka in uskladitve ne dosegajo višino inflacije.

Slavica Mirt se strinja s poročilom, ki dobro zajema delo komisije

Sklep št. 3: Komisija soglasno potrди poročilo dela za leto 2023.

Ad 4 Program dela komisije za leto 2024

Komisija bo opravljala naloge, ki sledijo ciljem in nalogam statuta ZDUS zlasti:

- Ugotavljala in izpostavljala problematiko s področja gmotnega položaja upokojencev,
- Spremlja sistemske zakone in strategije, ki zadevajo gmotni položaj upokojencev,
- Pripravljala bo pripombe na sistemske zakone predvsem pa na pokojninsko reformo, aktivno se bomo vključili v pripravo pokojninske reforme, in dajali ustrezne predloge, pripombe in zavzemali ustrezna stališča za izboljšanje gmotnega položaja upokojencev in invalidov.

Zaradi zelo visoke inflacije v letu 2022 in 2024 in prenizkega usklajevanja pokojnin, je realna vrednost pokojnin padla, zato bomo pozornost posvetili ukrepom, da bo razmerje med povprečno pokojnino in povprečno plačo ugodnejše za upokojence,

Obravnavajo predlog sindikata upokoencev, da se v letu 2023 namesto letnega dodatka, upokoencem izplača 13. pokojnina. Božičnica ali 13. pokojnina v višini povprečne s starostne pokojnine se izplača v mesecu decembru 2024.

Izplačilo letnega dodatka za upokoence v dveh višinah kot to določa 95. člen sistemskega zakona ZPIZ-2,

Izplačilo božičnice vsem upokoencem,

Predlog komisije je bil tudi da se do sedanjim upokoencem, ob vsakem dvigu odmernega odstotka za nove upokoence, ustrezno zviša tudi pokojnina, na način, da se zagotovi sorazmernost realne vrednosti starih in novih pokojnin glede na pokojninsko dobo in višino vplačila prispevkov.

- Ponovna uvedba tako imenovane seniorske olajšave osebam starejšim od 70 let ne glede na višino pokojnine,
- Izplačilo pogrebnin vsem upravičencem, ki so oskrbeli pogreb, ne glede na socialni status.
- Obravnavajo letnega poročila ZPIZ.

Ivan Robnik se ne strinja o izplačilu pogrebnine vsem, le socialno ogroženim.

Slavica Mirt se strinja z delnim plačilom stroškov. Ker so ljudje, ki so čisto malo nad cenzusom in izpadejo.

Dušan Klobasa pravi, da je potrebno preseči limit, ki je postavljen za pridobitev socialnovarstvenih dodatkov, kajti ljudje z nekaj prihranki, so se morali odrekati, da so nekaj prihranili.

Na MDDSZEM pravijo, da so v Sloveniji najrevnejše ženske, starejše od 65 let. Okoli 3000 upokoencem so tudi poslali obvestilo, da so upravičeni do energetskega dodatka in jih pozvali, naj se obrnejo na CSD in preverijo ali jim pripada varstveni dodatek.

Komisija vodstvu ZDUS predlaga, da preko ZPIZ, v sodelovanju z društvom Srebrna nit, pozove MDDSZEM na dvig limita na TRR-jih (na 5 ali 6.000,00 EUR.), da ne bo prihajalo do tega, da se upokoencem z nizko pokojnino (op. pod povprečjem) zaradi privarčevanih 2.600,00 EUR na TRR zavrne vloga za varstveni dodatek.

Vsota 2.500,00 EUR je ravno za poplačilo pogreba, če pa hoče upokojenec z nizkimi prihodki privarčevati še morebiti za nov jogi (cca. 1.500,00 EUR), pa mora varčevati pri svojih ustih. Ko upokojenec privarčuje ta denar, z odtegotovanjem od ust, je dejansko kaznovan. Varstveni dodatek upokoencu, kljub nizki pokojnini (577,64 EUR) in invalidnini (62,51 EUR), žal ne pripada, saj ima poleg 640,15 EUR

mesečnega prihodka na TRR privarčevanih še 2.600,00 EUR (op. za pogreb). Dovoljeni cenzus je 2.500,00 EUR.

Sklep št. 4: Soglasno je bil sprejet program dela komisije za leto 2024.

Ad 5 Letni dodatek po zpiz-2

Nežka Ivanetič pove, da so v preteklosti problematiko letnega dodatka obravnavali vsak leto, včasih tudi večkrat, ket se letni dodatek ni izplačeval v skladu s 95. čl. ZPIZ-2 sitemskega zakona in zahtevali, da se letni dodatek izplačuje v skadu z veljavno zakonodajo. Letni dodatek se je izplačeval v petih različnih razredih, čeprav sistemski zakon določa, da se izplačuje samo v dveh razredih in sicer:

95. člen ZPIZ-2 določa:

(1) Letni dodatek se določi v dveh različnih višinah tako, da prejmejo:

- višji znesek uživanci pokojnin, katerih pokojnina z upoštevanjem dela vdovske pokojnine oziroma z upoštevanjem družinske pokojnine po drugem roditelju je v mesecu izplačila letnega dodatka enaka ali nižja od zneska 55,63 % najnižje pokojninske osnove;
- nižji znesek uživanci pokojnin, katerih pokojnina z upoštevanjem dela vdovske pokojnine oziroma z upoštevanjem družinske pokojnine po drugem roditelju v mesecu izplačila letnega dodatka presega znesek 55,63 % najnižje pokojninske osnove.

(2) Do nižjega zneska letnega dodatka so upravičeni tudi uživanci nadomestil iz invalidskega zavarovanja po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 12/92, 5/94, 7/96 in 54/98), uživanci delne invalidske pokojnine po ZPIZ-1, uživanci nadomestila za čas poklicne rehabilitacije, začasnega nadomestila in nadomestila za invalidnost po ZPIZ-1 in po tem zakonu ter uživanci delnega nadomestila po tem zakonu.

(3) Uživalcem denarnih prejemkov iz prejšnjega odstavka se letni dodatek izplača, če ne prejemajo plače ali niso vključeni v obvezno zavarovanje ali pa so vključeni v obvezno zavarovanje in so zdravstveno zavarovani kot uživanci pravice iz invalidskega zavarovanja.

(4) Znesek letnega dodatka se določi v zakonu, ki ureja izvrševanje proračuna.

Tudi v letu 2024 država planira izplačilo letnega dodatka upokojujencem v nasprostju s 95. čl. ZPIZ-2, bil je sprejet ZIPRS in sicer:

Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2024 in 2025 (Uradni list RS, št. 123/23 – v nadaljevanju ZIPRS2425) določa, da se v znesek pokojnine za obračun letnega dodatka upoštevajo tudi znesek dela vdovske pokojnine oziroma družinske pokojnine po drugem roditelju, dodatki in razlike pokojnin k pokojnini po drugih predpisih ter znesek pokojnine, prejete od tujega nosilca pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja. Višina letnega dodatka se za te uživalce določi glede na skupen znesek pokojnin iz slovenskega pokojninskega zavarovanja ter pokojnin, prejetih iz tujine. Na ta način se izračuna osnova za odmero letnega dodatka. Letni dodatek se določi glede na lestvico za izplačilo letnega dodatka upoštevajoč pri tem skupno višino pokojnine oziroma osnovo za odmero letnega dodatka za upokojenca.

ZIPRS2425 določa, da se letni dodatek v določenih primerih ne odmeri v sorazmernem delu kljub določbi 96. člena ZPIZ-2. Če osnova za odmero letnega dodatka ne presega 650,00 evrov, se bo letni dodatek v znesku 460,00 evrov izplačal v celotni višini, tudi v primeru, če je osnovni prejemek odmerjen na podlagi mednarodnih pogodb v sorazmernem delu ali če se zaradi delne zaposlitve izplačuje delna pokojnina. Vsem ostalim uživalcem se bo letni dodatek izplačal glede na sorazmerni del osnovnega prejemka.

Uživalcem, ki prejemajo pokojnino iz tujine, se bo višina letnega dodatka določila glede na skupen znesek pokojnin oziroma nadomestil iz slovenskega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, prejetih v mesecu izplačila letnega dodatka, ter pokojnin, prejetih iz tujine v mesecu januarju 2024, preračunanih v evre po tečaju Banke Slovenije na dan izplačila rednih pokojnin za mesec januar 2024. Če uživalec prejema slovensko pokojnino v sorazmernem delu, se mu bo (z zgoraj navedeno izjemo) tudi letni dodatek po 96. členu ZPIZ-2 obračunal in izplačal v sorazmernem delu, ki je odvisen od dopolnjene zavarovalne dobe v Republiki Sloveniji glede na skupno dopolnjeno dobo.

Letni dodatek leta 2024 bo malenkost višji od tistega lani, in sicer za pet evrov. Upokojenji bodo prejeli od 150 do 460 evrov, regres pa bo izplačan 28. junija, z junijsko pokojnino.

Uživalcem pokojnin bo letni dodatek v letu 2024 izplačan v naslednjih zneskih:

višina pokojnine	znesek letnega dodatka
do 650,00 EUR	460,00 EUR
od 650,01 EUR do 780,00 EUR	320,00 EUR
od 780,01 EUR do 920,00 EUR	260,00 EUR

od 920,01 EUR do 1.110,00 EUR 210,00 EUR

od 1.110,01 EUR 150,00 EUR

Letni dodatek bodo prejeli tudi uživalci nadomestil iz invalidskega zavarovanja iz drugega in tretjega odstavka 95. člena ZPIZ-2, in sicer v naslednjih zneskih:

Višina nadomestila iz invalidskega zavarovanja znesek letnega dodatka

do 920,00 EUR 260,00 EUR

od 920,01 EUR do 1.110,00 EUR 210,00 EUR

od 1.110,01 EUR 150,00 EUR

Ivan Robnik pravi, da ne ve dobro kaj sedaj pričakuje vodstva ZDUS od komisije, glede na to, da je za letošnje leto že odločeno o plačilu letnega dodatka. Komisija ocenjuje, da je neprimerno da se z ZIPRS upokojemcem izplačuje letni dodatek v nasprotju, kot ga predvideva 95. člen ZPIZ-2.

Nežka Ivanetič pove, da se je ZDUS (komisija in vodstvo) vedno zavzemala in zahtevala, da se letni dodatek izplačuje po sistemskem zakonu, vendar uslišani nismo bili.

Zdenka Jan pove, da so ljudje užaljeni glede lestvice izplačil letnega dodatka in želi, da bi ponovno podali pobudo za izplačilo letnega dodatka, kot ga predvideva zakon.

Ivan Robnik pove, da se za letošnje leto izplačil ne da spremniti, vnaprej pa bi se izplačevalci morali držati zakona. Mnenja je, da bi ZDUS morala svoja stališča tudi javno predstaviti, tudi glede novega zakona.

Sklep št. 5: Komisija ocenjuje, da je neprimerno da se z ZIPRS letni dodatek upokojemcem izplačuje v nasprotju z določbo 95. člena ZPIZ-2.

Ad 6 Razno

Nežka Ivanetič pove, da je ZDUS ponovno prejela (prvič smo ga prejeli letu 2021) prispevek generalnega direktorja ZPIZ, Marijana Papeža, glede vpliva odmernih odstotkov in drugih elementov na višino pokojnin (Analiza Vpliv odmernih odstotkov na višino pokojnin). Pove, da se strinja z zapisanim. Na dodatna vprašanja in pojasnilo predsednica komisije lahko odgovori na naslednji seji in sicer potem, ko bodo prisotni temeljito proučili vsebino dopisa. Dopis je obširen in strokovno zelo zahteven.

Pod razno je razprava tekla o spremembi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, sprejetim konec leta 2023, ki so pričele veljati s 1.1.1024, in sicer sprememba načina določanja pokojninske osnove za invalide, ki so delali skrajšani

delovni čas, ki velja samo za nove invalide, ki se bodo upokojili po 1.1.2024 in instituta zagotovljene vdovske pokojnine, do katere bodo imeli pravico nove vdove in vdovci in tudi vdove in vdovci, ki so pravico do vdovske pokojnine že uveljavili pred 1.1.2024. Vsi člani komisije so enotnega mnenja, da bi moral zakon omogočiti drugačen način določanja pokojninske osnove, vsem invalidom, upokojenim po 1.1.2003 dalje, ki so bili prikrajšani pri izračunu pokojninske osnove, ne samo tisti invalidi, ki bodo upokojeni po 1.1.2024.

Sklep št. 6: Komisija za pokojninske in invalidske zadeve ZDUS opozarja na nesprejemljivo in diskriminatorno rešitev zadnje novele ZPIZ-2N, ki dosedanjim invalidskim upokojenjem, upokojenim po ZPIZ-2, za naprej (od uveljavitve novele dalje) ne omogoča uveljavljanja ugodnejše pokojnine na podlagi te novele, kot to omogoča prejemnikom in prejemnicam vdovske pokojnine, čeprav sta bili obe spremembi tega zakona predlagani in sprejeti iz enakih razlogov (izboljšanje socialnega položaja tako sedanjih, kot bodočih prejemnikov vdovske in invalidske pokojnine).

Seja je bila zaključena ob 12.05.

Zapisala:

Karmen Šparovec Terekhov
Administrator ZDUS

Nežka Ivanetič
Predsednica komisije